

การศึกษาอัตลักษณ์การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชน
ในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

**A Study of Integrated Cultural Tourism Management Identity of
Community in Khemmarat District Ubon Ratchathani Province**

เรingsak Keawpeth

Rangsit University, Thailand

E-mail: reangsak.k@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3) ศึกษาอัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยฉบับนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร สอบถามจากผู้ให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ และการปฏิบัติการเชิงพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการตามลักษณะทางวัฒนธรรม 5 ด้านคือ 1. ศิลปะการแสดง/จิตรกรรม 2. อาหาร 3. ผ้าและการแต่งกาย 4. โบราณสถาน/ศาสนสถาน และ 5. ขนบธรรมเนียม

2) การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อำเภอเขมราฐโดยการร่วมมือของประชาชนเจ้าของพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน และมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ร่วมกันจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนอำเภอเขมราฐ กำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนา

* วันที่รับบทความ : 16 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่แก้ไขบทความ 24 พฤษภาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 30 พฤษภาคม 2566

Received: February 16, 2023; Revised: May 24, 2023; Accepted: May 30, 2023

ศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ ภายใต้การมีส่วนร่วมจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

3) อัตลักษณ์การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อัตลักษณ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นไปตามคำขวัญที่ว่า ต้นตำหรับรำตง หวาย ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์น่ายังาม สุดเขตแดนสยาม มะขามหวานหลายหลาก กล้วยตากรสดี ประเพณีแห่เทียนพรรษา แข่งนาวาสองฝั่งโขง

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน; การจัดการ; การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

Abstracts

The objectives of this research: 1) to study the general situation of integrated cultural tourism management of communities in Khemmarat district; 2) to study the community's participation in integrated cultural tourism management in Khemmarat district and 3) to study the integrated cultural tourism management identity of the community in Khemmarat district. Ubon Ratchathani province. This research uses a multiplicative research model. By studying from the document Inquiries from informants. The research population included was 20 participants randomly selected, the tools used in collecting data were an interview, focus group discussion and spatial operations. The data were interpreted by descriptive content analysis.

The research results were as follows:

1) The Current situation of integrated cultural tourism management of communities in Khemmarat District Ubon Ratchathani Province found that the current situation of integrated cultural tourism management of communities in Khemmarat District Ubon Ratchathani Province. There are integrated cultural tourism management based on 5 cultural characteristics: 1. Performing arts/paintings, 2. Food, 3. Clothing and clothing, 4. Historic sites/religious places, and 5. Customs.

2) The Participation in integrated cultural tourism management of local communities in Khemmarat District Ubon Ratchathani Province found that Khemmarat District by the cooperation of the people who own the area together with government agencies private agency and Rangsit University jointly organized local cultural tourism in Khemmarat District From the cultural identity of the community in Khemmarat district community It is defined as a model for developing cultural tourism potential of local administrative organizations in Khemmarat District. Under the participation in the management of tourism areas in the dimension of cultural cities at the end of the Khemmarat border Ubon Ratchathani Province.

3) The integrated cultural tourism management identity of inner community in Khemmarat district Ubon Ratchathani province The results showed that The identity of cultural tourism is based on the slogan that The origin of Ton Tamlab Ram Tang Whai local philosopher hordes of kindness the border of Siam Variety of sweet tamarind, delicious dried bananas, traditional candle parade Nawa race on both sides of the Mekong.

Keywords: Community Cultural Identity; Management; Cultural Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวถือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยและมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของไทย ทั้งยังส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น จากยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) รวมถึงแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565 – 2569) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนา เพื่อการสร้างรายได้ และกระจายรายได้สู่ชุมชน บนพื้นฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ทางการท่องเที่ยวของประเทศ คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพ บนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” ทั้งนี้ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญและสนใจแหล่งท่องเที่ยวทางนิเวศ วัฒนธรรม ชุมชน รวมทั้งการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้น (กรมการท่องเที่ยว กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา, 2560 : 14) ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องเน้นให้ ให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะด้านมากขึ้น (หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ และ คณะ, 2563 : 10)

ในสังคมโลกที่มีการพัฒนาและเดินหน้าอยู่ตลอดเวลา หนึ่งใน การเคลื่อนไหวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องแบบไม่หยุดนิ่ง นั้นคือวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่พัฒนาไปพร้อมกับการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของตนเอง และการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน มาเป็นทุนวัฒนธรรมทางการท่องเที่ยว บ่งชี้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่แสดงอัตลักษณ์ของคนในชุมชน ท้องถิ่นที่ยังคงมีความดั้งเดิมมาใช้เป็นทุนทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการท่องเที่ยว ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก นั่นคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) โดยในบริบทของการท่องเที่ยวไทยในปัจจุบัน พบความนิยมการนำเรื่องเล่าพื้นบ้านมาทำให้เป็นการแสดง โดยการนำเสนอลักษณะของขบวนแห่มาเป็นการแสดงแต่งกายท้องถิ่นหรือชุดแต่งกายประจำชาติพันธุ์ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เป็นอัตลักษณ์ให้กับท้องถิ่น (ศิริพร ณ ถลาง, 2559 : 102-107)

เขมราฐ ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง หรือแม่น้ำของสายน้ำโขงเชื่อมโยงสองฟากฝั่ง หล่อเลี้ยงสรรพสิ่ง สร้างความอุดมสมบูรณ์ มีสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ต่อการดำรงชีวิตมาช้านาน ตั้งแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชการที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านโคกกงพะเนียงขึ้นเป็นเมืองเขมราฐบุรีธานี มีฐานะเป็นหัวเมืองชั้นเอก ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร และโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง อุปฮาด (กำ) ที่อพยพมาจากเมืองอุบลราชธานีเป็นเจ้าเมืองคนแรกมีนามว่า “พระเทพวงศา” มาเป็น อำเภอเขมราฐ ซึ่งขึ้นตรงกับจังหวัดอุบลราชธานี (วัชรินทร์ ผุดผ่อง, 2557 : 20)

ปัจจุบันอำเภอเขมราฐ ได้กลายมาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากตัวอำเภอนั้นมีทัศนียภาพที่ติดกับแม่น้ำโขงที่สวยงาม รวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวเช่น หาดทรายสูง แก่งช้างหมอบ พระลานเหล็ก ภูรัง ภูพนมดี ภูยอ รวมถึงวัดและโบราณสถาน ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในเมืองเขมราฐ เช่นถนนคนเดินที่มีการพัฒนารูปแบบให้มีการนำสินค้าพื้นเมืองมาจัดจำหน่าย และการแสดง จากกลุ่มชุมชนที่ใช้ชื่อว่า ชมรมคนรักเขมราฐ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อำเภอเขมราฐ เป็นอำเภอที่มี สถาปัตยกรรมของบ้านเรือนสมัยอดีตกาลที่ยังคงอนุรักษ์เอาไว้ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้า การจักสาน วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย เพื่อการพัฒนาต่อยอดการเกิดคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรมของคนใน ชุมชนเขมราฐ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมจัดการ ท่องเที่ยวและอัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัด อุบลราชธานี โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน รูปแบบการมีส่วนร่วม วิธีการจัดการ การ ดำเนินการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมไปถึงข้อเสนอแนะ ข้อค้นพบจากการวิจัยแนวทางวิธีการจัดการ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของอำเภอชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งข้อมูลหรือ ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทางการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของอำเภอเขมราฐได้อย่างเหมาะสม พัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับ การขยายตัวของนักท่องเที่ยวได้สูงขึ้น แสดงถึงความภูมิใจของอำเภอเขมราฐ ส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์การ ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้ทรงคุณค่ารักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนอีกทั้งยังสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่ เกิดจากการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอ เขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในของอำเภอ เขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในของอำเภอ เขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสาร แสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการ 2) การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการพัฒนา การใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จ และแนวทางการจัดการ ตัวชี้วัดในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

2. **กลุ่มเป้าหมายการวิจัย** กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา จำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1) หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน 2) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 5 คน 3) วิสาหกิจชุมชน จำนวน 5 คนและ 4) ประชาชน จำนวน 5 คน

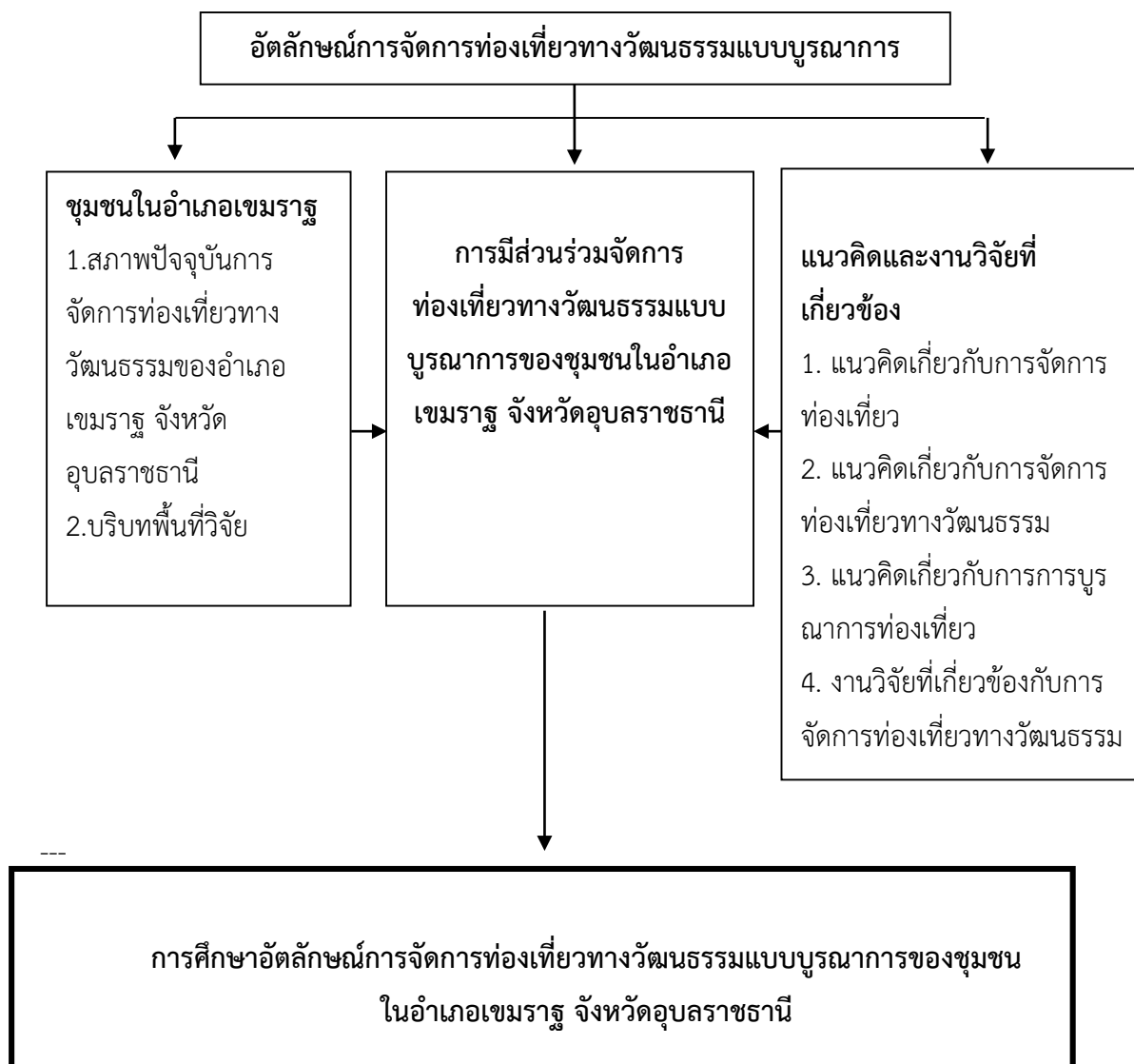
3. **เครื่องมือการวิจัย** การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) 2) ประเด็นสนทนากลุ่มเฉพาะ (focus group) 3) แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การลงพื้นที่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. **การวิเคราะห์ข้อมูล** การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์โดยอุปนัย (Inductive analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการตามลักษณะทางวัฒนธรรม 5 ด้านคือ 1. ศิลปะการแสดง/จิตรกรรม 2. อาหาร 3. ผ้าและการแต่งกาย 4. โบราณสถาน/ศาสนสถาน และ 5. ขนบธรรมเนียม

2. การมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนอำเภอเขมราฐ ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ จึงกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการและผ่านการเห็นชอบของทุกองค์กรปกครองส่วน พบว่า อำเภอเขมราฐโดยการร่วมมือของประชาชนเจ้าของพื้นที่ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน และมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ร่วมกันจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนอำเภอเขมราฐ ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ จึงกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐที่ภายใต้ การมีส่วนร่วมจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมเมืองปลายแดนเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดการประชุมและแถลงข่าวเปิดงานการท่องเที่ยวถนนคนเดินเขมราฐ ทางกลุ่มคนรักเขมราฐได้จัดงานการเปิดถนนคนเดินเขมราฐ เพื่อเป็นแหล่งเที่ยวที่สามารถดึงดูดผู้คนให้มาท่องเที่ยวในเมืองเขมราฐ โดยมีการแสดงรำของชมรมร้องเล่นเต้นรำที่แต่งกายด้วยผ้าพื้นเมือง แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวบ้าน และนำผลการประชุมวางแผนมาสู่การปฏิบัติพัฒนา และสร้างมูลค่าเพิ่มในตลาดย่านชุมชนถนนคนเดินเขมราฐ และ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

3. อัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในของอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการสนทนากลุ่มตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามคำขวัญที่ว่า ต้นตำหรับำตั้งหวาย ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์น้าใจงาม สุดเขตแดนสยาม มะขามหวานหลายหลาก กล้วยตากรสดี ประเพณีแห่เทียนพรรษา แข่งนาวาสองฝั่งโขง ซึ่งมีดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมพัฒนาและอนุรักษ์ลายทอผ้าเดิม โดยอาจมีการบูรณาการเป็นลายใหม่หรือเป็นการผสมผสานระหว่างลายดั้งเดิมของชุมชน

2. การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการควรมีการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกิจกรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตชุมชน การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่นักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ส่งเสริมการสร้างกลุ่มผู้ถ่ายทอด และกลุ่มผู้สืบทอดทั้งกลุ่มผู้ใหญ่เยาวชนผู้ที่สนใจ 2) ส่งเสริมเพิ่มช่องทางในการสืบทอดภูมิปัญญาผ่านหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ทั้งนี้ต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และบูรณาการกับทุกภาคส่วนร่วมรับผิดชอบ และ 3) ส่งเสริมการสืบทอดด้านเนื้อหาภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ชุมชนโดยการบรรจุเนื้อหาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการสูญหายไปพร้อมตัวผู้ถ่ายทอด

3. ควรมีการออกแบบแปรรูปผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ของผ้าพื้นเมืองให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ได้รับความสนใจจากคนทุกช่วงวัย

4. ควรมีการนำอัตลักษณ์วัฒนธรรมของกิน ของฝากที่ขึ้นชื่อของชุมชนเขมราฐทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการค้า และการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย

5. ควรมีการเพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์เขมราฐทั้งที่ตลาดถนนคนเดินเขมราฐและออนไลน์ให้บริการแก่ผู้ที่มาและเคยมาท่องเที่ยวได้จับจ่ายซื้อหา

6. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ โดยการมีที่พักแบบโฮมสเตย์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนชุมชนเขมราฐ และเพื่อศึกษาวิธีการทำผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยการเรียนรู้หลักการจากพื้นที่และการทำจริงในพื้นที่ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ต้องนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการตามลักษณะทางวัฒนธรรม 5 ด้านคือ 1. ศิลปะการแสดง/จิตรกรรม 2. อาหาร 3. ผ้าและการแต่งกาย 4. โบราณสถาน/ศาสนสถาน และ 5. ขนบธรรมเนียม สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิษฐา นภาพพร (2560 : 3) ที่พบว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนาด้านการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 2) แนวทางการพัฒนาด้านการรองรับนักท่องเที่ยว 3) แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ 4) แนวทางการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนประโยชน์จากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2. ผลการวิจัย การศึกษาการมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอเขมราฐ จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนอำเภอเขมราฐ ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ จึงกำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐที่ได้จากการประชุมปฏิบัติการและผ่านการเห็นชอบของทุกองค์กรปกครองส่วน พบว่า อำเภอเขมราฐโดยการร่วมมือของประชาชนเจ้าของพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน และมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ร่วมกันจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในชุมชนอำเภอเขมราฐ ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขมราฐ สอดคล้องกับการศึกษาของ นุชศรา เถยบำรุง (2560 : 87) ได้ทำการศึกษาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ สามารถนำรายได้ไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป พบว่า บ่อเกิดแห่งมิติด้านวัฒนธรรม เช่น ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน การแต่งกาย ตำรับอาหาร ประวัติศาสตร์ชุมชน และวิถีชีวิต สอดคล้องกับการศึกษาของ กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์ (2561 : 114-116) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมเน้นไตรภาคี คือ ภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น คำนึงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. ผลการวิจัย อัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในของอำเภอ เขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการควรมีการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกิจกรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตชุมชน การถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่นักท่องเที่ยว นำอัตลักษณ์วัฒนธรรมของถิ่น ของฝากที่ขึ้นชื่อของชุมชนเขมราฐทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการค้า และการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ควรมีการเพิ่มช่องทางการตลาดสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์เขมราฐทั้งที่ตลาดถนนคนเดินเขมราฐและออนไลน์ให้บริการแก่ผู้ที่มาและเคยมาท่องเที่ยวได้จับจ่ายซื้อหา และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ โดยการมีที่พักแบบโฮมสเตย์ และโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสและเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนชุมชนเขมราฐ และเพื่อศึกษาวิธีการทำผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยการเรียนรู้หลักการจากพื้นที่และการทำจริงในพื้นที่ด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของนฤตล สวัสดิ์ศรี (2562 : 54) ได้ทำการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้นั้น จะต้องเน้นการพัฒนาด้านองค์ความรู้และการศึกษา โดยมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เช่น การอบรม ความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีและสามารถที่สืบค้นได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ประเด็นถัดมาจะต้องเน้นการพัฒนาด้านการสร้างสรรค์ผลงาน ให้มีความกลมกลืนกับธรรมชาติวัฒนธรรม หรือประเพณีและเป็นผลงานที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้และต้องพัฒนาด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่มีการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์เว็บไซต์และแอปพลิเคชันต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ (2563 : 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่านในฐานะเมืองรอง พบว่า ปัจจัยทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน ศิลปะการแสดงขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ้าทอลายโบราณและเครื่องเงิน นอกจากนี้ ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องเข้ามาสนับสนุน ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์สนับสนุนการพัฒนา สร้างมรดกยุคศตวรรษที่ 21 สร้างความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับการศึกษาของ กิจจตุตม เสือเจริญ (2564 : 766) ได้ทำการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่าจังหวัดน่าน พบว่า จังหวัดน่านมีอัตลักษณ์ที่สวยงามมีสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่ มีคุณค่า ที่ยังคงอยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนจังหวัดน่าน และมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งอดีต การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และเช่นเดียวกับอัมพร คำมี (2564 : 3) ได้ทำการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม

ของหมู่บ้านหน้าวัดลาย อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ในการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ทูทางสังคม ได้แก่ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง คนในชุมชนมีความรักความสามัคคีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ทูทางวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาด้านอาหารและเครื่องปั้นดินเผา การพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีทุนทางสังคม คือ ผู้นำมีบทบาทสำคัญและชวนชวนในการพัฒนาหมู่บ้าน คนในชุมชนให้ความร่วมมืออย่างดี และหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยว และมีทุนทางวัฒนธรรมคือ วิถีชีวิตของชาวบ้าน ภูมิปัญญาด้านอาหารและเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีเอกลักษณ์และดึงดูดให้นักเที่ยวมาท่องเที่ยวในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

จากผลการวิจัยการศึกษาอัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอยะรัง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในอำเภอยะรัง มาจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนอำเภอยะรัง ตามคำขวัญที่ว่า “ต้นตำหรับรำดังหวาน ถิ่นไทยนักปราชญ์ หอยราชภรณ์น้ำใจงาม สุดเขตแดนสยาม มะขามหวานหลายหลาก กล้วยตากรสดี ประเพณีแห่เทียนพรรษา แข่งนาวาสองฝั่งโขง” ดังนั้น ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนรูปการณ์มีส่วนร่วมของชุมชน แบบกิจกรรมในชุมชนที่มีความหลากหลายบนพื้นที่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในชุมชนและความประทับใจของนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย การศึกษาอัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอยะรัง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการตามลักษณะทางวัฒนธรรม 5 ด้านคือ 1. ศิลปการแสดง/จิตรกรรม 2. อาหาร 3. ผ้าและการแต่งกาย 4. โบราณสถาน/ศาสนสถาน และ 5. ขนบธรรมเนียม ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำเอาอัตลักษณ์การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบบูรณาการของชุมชนในอำเภอยะรัง จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนา เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความมั่นคง และยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาการพัฒนาแบบพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนแก่คนภายในชุมชนบนฐานของนโยบายภาครัฐ

2) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง ประสพผลสำเร็จทั้งในด้านการบริหารและการจัดการบนฐานความร่วมมือกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาดน้ำคลองแดน อำเภอกระโนด จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 12 (28), 114-116.
- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กิจอุดม เสือเจริญ. (2564). แนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*. 11 (3), 224-230.
- ชนิษฐา นภาพพร. (2560). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของบ้านเปือยหัวดง ตำบลเปือย อำเภอสืออานาจ จังหวัดอำนาจเจริญ*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต--สาขานวัตกรรมการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นฤตล สวัสดิ์ศรี. (2562). *ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคามเพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. บริหารธุรกิจเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นุชศรา ญะบำรุง (2560). *แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุสลิม*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วัชรินทร์ ผุดผ่อง. (2557). *200 ปี เชมราชนคร*. อำเภอเชมราช จังหวัดอุบลราชธานี.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์. (2563). *แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ*. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2559). *คติชนสร้างสรรค์ : บทสังเคราะห์และทฤษฎี*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์และคณะ. (2563). การจัดการการท่องเที่ยวประมงพื้นบ้านเพื่อสนับสนุนเมืองเก่าสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์*. 8 (1), 32-41.
- อัมพร คำมี. (2564). *ทุนทางสังคมและประชาสังคมในไทย*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาการพิมพ์.